

Gemeente van Christus.

Onze lezing van vandaag maakt deel uit van de laatste grote redevoering van Jezus, die Mattheüs in zijn evangelie heeft opgenomen: De rede over “de laatste dingen”. Over de wederkomst van de Mensenzoon gaat het. Over eindtijdverwachting.

Maar “de Bruidegom”, Jezus dus, laat op zich wachten. Dat is uiteraard nog niet het geval als Jezus deze woorden spreekt. Maar het is wel de situatie waarin die jonge gemeente van Christus, waarvoor Mattheüs in eerste instantie zijn evangelie heeft geschreven, zich zo’n 2000 jaar geleden bevindt.

De gelovigen wachten op de wederkomst van Jezus.

“Ik verzeker jullie: deze generatie (!) zal zeker nog niet verdwenen zijn wanneer al die dingen gebeuren”, heeft Jezus zelf immers vlak hiervoor nog gezegd. Al die dingen: als oorlog, geweld en onderdrukking. Vervolging van gelovigen. Mensen op de vlucht geslagen, -

ze zagen het allemaal om zich heen gebeuren. Net als wij, in onze dagen. Het gaat dan ook, helaas, om dingen van alle tijden en plaatsen.

Maar Christus zelf kwam niet terug! Het wachten en uitzien naar zijn komst begon sommigen lang te vallen. En “omdat de bruidegom zo lang op zich liet wachten, werden ze allemaal slaperig en dommelden in.” (5) Alle tien! Wijs én dwaas.

Het is maar zeer de vraag in hoeverre wij ons nog in die massieve, letterlijke wederkomstverwachting herkennen. Dat Jezus letterlijk zelf terug zal komen, eens op een dag, ergens in de al dan niet verre toekomst, is een onderdeel van onze geloofstraditie waar waarschijnlijk niet velen van ons mee bezig zijn. Stellen we ons daar nog iets bij voor? We zijn 2000 jaar verder, inmiddels, toch? Laten we reëel zijn.

Maar er zit meer aan vast dan je misschien zou denken. Je kunt zo’n centrale voorstelling niet zomaar overboord kieperen, denk ik. Want het gaat hier om een gedachte, een geloofsvoorstelling die onlosmakelijk verbonden is met een andere, even centrale gedachte, namelijk de komst, de realisatie van het Koninkrijk van de hemel, zoals dat bij Mattheüs heet. Het koninkrijk van God, bij de andere evangelisten.

Dat koninkrijk wil op een of andere manier gestalte krijgen in onze werkelijkheid. En daarmee raken we toch wel aan de kern van ons christelijke geloof. Er zijn meerdere mogelijkheden waarop Christus zou kunnen wederkomen dan alleen de letterlijke. Ik noem er vanochtend twee.

De eerste gaat al langere tijd met me mee en is afkomstig uit de Regel van Benedictus. Dat is een klein, compact boekje dat Benedictus van Nursia, de vader van het westerse kloosterleven heeft geschreven om het dagelijks leven in zijn kloosters te “regelen”.

Bijvoorbeeld als het gaat over gastvrijheid. Hij schrijft daarover: “Alle gasten die langskomen worden ontvangen als Christus zelf, want Hij zal zeggen: “Ik was gast en u hebt mij ontvangen.” (RB 53)

Dat is een citaat uit hetzelfde 25^e hoofdstuk van Mattheüs waaruit onze lezing afkomstig is. Jezus zegt daarin verder: ik was ziek en jij hebt mij verzorgd, ik zat gevangen en jij hebt me opgezocht, ik was naakt en jij hebt me gekleed, hongerig en jij hebt me gevoed.

In elk mens die bij jou aanklopt, om wat voor reden dan ook, in elk mens die jouw pad kruist en een beroep op jou doet, komt Christus zelf terug. Komt Hij jou tegemoet.

Het is alleen de vraag of je hem herkent. En vervolgens: hoe jij reageert op zijn aanwezigheid.

Daar waar jij positief reageert, breekt een glimpje van dat Messiaanse rijk door. Hier en nu.

Deze eerste alternatieve vorm van wederkomst is heel concreet! Concreter dan je lief is, wellicht.

De tweede vorm is veel ongrijpbarder. Misschien mag je wel zeggen: per definitie ongrijpbaar. Ik stuitte er afgelopen week toevallig op, toen ik een toespraak van de Nederlandse zenmeester Ton Lathouwers las. De titel van die toespraak luidt trouwens: “Handelen volgens de eigen roeping in het leven.” En dat is, tussen haakjes, denk ik precies waarom het draait in deze gelijkenis die Jezus vertelt

Lathouwers haalt daarin de Joodse filosoof Walter Benjamin aan. Ik citeer er een paar zinnen uit:

In de Joodse traditie is de komst van de Messias (vgl de Christelijke wederkomst van Christus, RN) iets van de eindtijd. Het is een woord, een archetype om te zeggen dat het einde niet het einde is als consequentie van wat wij doen. Het einde waar het echt om gaat, is van een andere orde. Door heel de geschiedenis heen werkt iets wat we niet kunnen benoemen..... soms wordt het de Geest genoemd, die waait waar zij wil. De filosoof Walter Benjamin noemt het de Messias en geeft op die manier aan dat het een werkelijkheid is van een totaal andere orde..." einde citaat.

Er werkt iets door de geschiedenis heen wat ons ontglipt, wat we niet kunnen benoemen. En dat "iets" opent steeds opnieuw de toekomst. Ook al lijkt dat soms onmogelijk. En dat, zegt Benjamin, noem ik de Messias. (p.123-124).

En dat ongrijpbare, dat noemden wij in de Christelijke traditie denk ik "de hand van God". Maar dan een hand die oneindig veel subtieler en ongrijpbaarder werkt dan wij eeuwenlang misschien dachten.

En een hand die in figuurlijke zin vraagt om ónze hand (bruidssymboliek). Dat wil zeggen: Om onze betrokkenheid. Onze aandacht. Onze inzet. Ieder volgens onze eigen roeping.

Hoe we op die uitnodiging ingaan, is afhankelijk van de vraag "of wij voldoende olie in huis hebben, om onze lamp brandende te houden."

Het is nog niet zo eenvoudig om onder woorden te brengen waar die olie symbool voor staat.

Het bestaat allereerst, denk ik, uit een bepaalde vorm van wijsheid.

Het draait in deze gelijkenis om twee tegenstellingen: wijsheid versus dwaasheid. En waakzaamheid versus te laat zijn.

Eerst die wijsheid. Die heeft niet zozeer te maken met intelligentie of hoogbegaafdheid of zo. Maar veel meer met levenswijsheid. Die je op kunt doen door bijvoorbeeld te lezen. De bijbel te lezen en te overdenken. Toe te passen wat je hebt gelezen, het in de praktijk brengen en merken dat het werkt. Anders soms dan je had gedacht, en niet altijd heel massief en letterlijk, maar toch.

Het is, om een ander beeld te gebruiken de wijsheid van de mens die zijn huis heeft gebouwd op een rots.

Wijsheid die bestaat uit inzicht. In wat echt van belang, van levensbelang is. Die leidt tot naar elkaar omzien. Ontvankelijk zijn voor de roep van de ander. Omdat je hebt ervaren hoe kwetsbaar ons leven in wezen is. Hoe we zijn aangewezen op elkaar. Hoe alles, werkelijk álles in dit leven onlosmakelijk met elkaar verbonden is.

En zo, merk ik, zijn we als vanzelf bij een tweede aspect van die wijsheid aangekomen: dat je inderdaad gehoor geeft aan wat een ander van je vraagt. Diezelfde Benedictus noemt dat als een van de wezenlijke aspecten van het kloosterleven, en in het verlengde daarvan van het gelovig in het leven staan: obedientia. Ge-hoor-zaamheid. In de zin van: gehoor geven aan wat iemand of iets van jou vraagt.

Als we er zo wat grip op proberen te krijgen, besef je waarschijnlijk ook waarom die vijf wijze jongedames hun olie niet willen, of beter gezegd niet kúnnen delen met die vijf onverstandigen:

Deze wijsheid is niet overdraagbaar. Het is iets dat je alleen maar zélf kunt verwerven, tijdens je leven. Waar nog bij komt dat voor ieder van ons die wijsheid er anders uit zal zien dan die van degene die vanochtend naast je of voor je zit.

Het verwerven van deze wijsheid, of iets moderner gezegd het ontplooiën van jouw spiritualiteit, kan op allerlei manieren gestalte krijgen. De een gaat regelmatig naar een kerk. De ander naar een meditatiegroep. Een derde leest vooral graag en gaat daarover in gesprek.

Om maar eens een paar mogelijkheden te noemen.

Hoe zit dat bij jou eigenlijk? Hoe bewust ben jij daar mee bezig? Heb jij voldoende olie in huis?

Dat zijn zo wat prikkelende vragen die deze gelijkenis kan oproepen. En vergeet niet, nogmaals: het is uitsluitend aan jou, of en zo ja hoe je hiermee omgaat.

Je kunt er ook voor kiezen om dit soort dingen allemaal links te laten liggen. Omdat de kerk of het geloof je niet zoveel meer zegt. Omdat dat koninkrijk van God er toch wel nooit van zal komen. Dat je niet de hele wereld op je nek kunt nemen. Omdat het beter, wijzer is om vooral voor jezelf te kiezen.

Dat soort argumenten.

Het zou wel eens zo kunnen zijn dat redelijk veel mensen op een dergelijke manier door het leven door het leven gaan. En met een zekere vanzelfsprekendheid verstrijken zo de jaren. Totdat je op een dag geconfronteerd wordt met de kwetsbaarheid van je leven. De eindigheid ervan.

En je beseft hoeveel kansen en mogelijkheden om meér van je leven te maken, om van betekenis te zijn voor een ander, je hebt laten liggen.

Al die mensen die bij jou hebben aangeklopt en voor wie je niet opengedaan hebt.

De kans is dan groot dat het “te laat” is.

En zo zijn we terecht gekomen bij de tweede tegenstelling die centraal staat in deze gelijkenis: waakzaamheid versus te laat zijn.

Wie zijn of haar leven niet door wijsheid, maar door dwaasheid heeft laten bepalen - dat wil in de context van deze thematiek zeggen dat je de Messias niet hebt herkend in mensen die op jouw levensweg zijn verschenen en die jou vroegen om er voor hen te zijn - kan zich daar aan het einde ervan weliswaar ineens met een schok van bewust worden. Maar je kunt het nu eenmaal niet overdoen!

Evenmin als die rijke man in het verhaal over de arme Lazarus.

Het is “voorbij, voorbij, oh en voorgoed voorbij”, om met de dichter Bloem te spreken.

En dan niet alleen voor jóu voorbij, want zo egocentrisch zijn we dan ook wel weer in zo’n situatie.

Maar ook voorgoed voorbij voor al die mensen die tevergeefs op jouw deur hebben geklopt.

Heel deze, zeer rijke gelijkenis stuwt als het ware naar één onontkoombare conclusie en oproep ineen toe: wees waakzaam elke dag opnieuw. Leef elke dag, hier en nu, hoe je dat vanuit jouw geloof zou moeten doen. Met al jouw mogelijkheden, en ook met je beperkingen.

Stel niet uit naar morgen wat je vandaag zou kunnen doen.

Stel niet uit naar “later, als ik er meer tijd voor heb. Of als ik er meer geld voor heb. Of als de tijd er misschien meer rijp voor is.”

Het deed me, tot slot, denken aan een boektitel van Primo Levi, overlevende van Auschwitz, die daar zeer indringend, onverdraaglijk bijna over heeft geschreven.

Een van zijn boeken heet: *If not now, when?* Als het niet nú is, wanneer dan?!!!

Woorden die hij ontleende aan een van de grootste rabbijnen die Israel heeft gekend, rabbi Hillel:

If I am not for myself, who will be for me?

If I am not for others, what am I?

And if not now, when?

Als ik niet voór mezelf zal zijn, wie zal er dan voor mij zijn?

En als ik er niet voor anderen zal zijn, wat (voor een mens) ben ik dan?

En als ik dat niet nú doe, wanneer dan?

Amen.